

Krušné hory – jedno pohoří,

Pod názvem uvedeným v titulku proběhla 6. a 7. října na Božím Daru a v Eibenstocku dvoudenní akce, jejímž hlavním pořadatelem byla pobočka České lesnické společnosti Pro Silva Bohemica ve spolupráci se svým saským protějškem ANW (Arbeitsgemeinschaft für naturgemäße Waldwirtschaft), městem Boží Dar a Saskými státními lesy. Akce byla součástí připravovaného přeshraničního projektu „Zvyšování rozmanitosti v lesích centrálního Krušnohoří“.

Cílem akce bylo na konkrétních příkladech a srovnáních názorně ukázat, jak obrovský vliv mají vysoké stavy spárkaté zvěře na les a jeho přirozené fungování. Překvapivě vysoký počet 130 účastníků ze tří zemí potvrdil, že vztah „les – zvěř“ mezi odbornou veřejností silně rezonuje.

První den akce přivítal přítomné v hotelu Praha v Božím Daru starosta města a senátor Jan Horník, který se zájmem vyslechl i část přednášek. Milan Hron, prezident Pro Silva Bohemica, ve své úvodní přednášce s názvem „Klimatická změna nepočká“ prezentoval možné scénáře změny klimatu a zdůraznil nutnost přípravy lesa na tyto varianty. Poslední větou svého vystoupení „S čím budeme mísit smrk, když jiným dřevinám nedovolí zvěř odrůst?“ připravil půdu pro další přednášející.

Většina scénářů změny klimatu předpovídá během následujících 70 let oteplení asi o 2 °C, poslední měření však spíše odpovídají těžko uvěřitelnému extrémnímu nárůstu o 6 °C. Pro les to znamená, že smrkové porosty ve středních horských polohách se začnou během několika desetiletí rozpadat a měly by být co nejdříve nahrazeny (nebo alespoň výrazně obohaceny) dřevinami rostoucími přirozeně v nižších nadmořských výškách, tedy minimálně jedlí a bukem. Rozpad smrkových ekosystémů probíhá v současné době neočekávanou rychlostí na severní Moravě. Vzhledem k tomu, že strom roste minimálně 100 let, je třeba začít s přípravou lesa na klimatickou změnu okamžitě – není-li již pozdě.

Miroslav Sloup z Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů ve své přednášce „Vliv zvěře na lesní ekosystém Krušných hor“ představil výsledky několikaletého šetření, které ústav v tomto pohoří prováděl. Na mapkách a grafech ukazoval místa s různou koncentrací zvěře a výši a druh poškození lesních porostů. Šetření prokázalo, že v Krušných horách jsou tři- až sedmkrát vyšší stavy spárkaté zvěře, než je zdejší ekosystém schopen bez významnějšího poškození uživit, a průměrná výše škod zvěří je asi 170 tisíc Kč na 1 ha lesa.

Stephan Schusser, vedoucí lesní správy Eibenstock, se ve své přednášce „Úspěšná tvorba smíšených lesních porostů prostřednictvím důsledné myslivecké strategie“ pochlubil impozantními výsledky, kterých se jeho lesní správa podařilo za pouhých 20 let dosáhnout (viz též LUFT č. 6/2014).

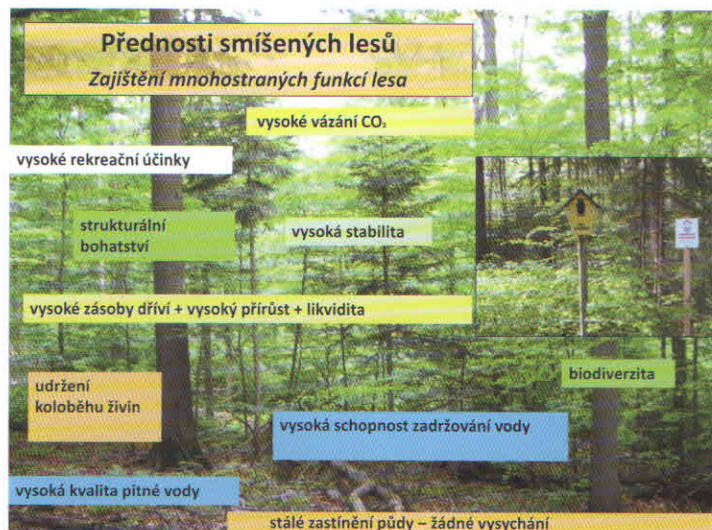
Na mapkách ukazoval výsledky hodnocení okusu a loupání z celého česko-saského pohraničí, které pro většinu Krušných hor nevypadají nijak lichotivě. Velice názorně představil jednoznačnou souvislost mezi početním stavem jelení zvěře a nutností (potažmo náklady) jednotlivých ochranných opatření. Dále velice podrobně rozváděl jednotlivá organizační i technická opatření, díky nimž se jim podařilo snížit stavy zvěře na úroveň pro les přijatelnou. Naprosto jasně nadefinoval možné aspekty myslivosti: je to služba pro les, nebo koníček či předmět obchodu? Váhu a význam však těmto aspektům musí přiřadit společenská poptávka.

Dirk Roger Eisenhauer z ředitelství Saských státních lesů představil podrobně systém provozování myslivosti u svého podniku. Honitby se nepronajímají, držitelé loveckých lístků si za 357 eur na rok mohou koupit povolenku k lovu holé zvěře včetně jelena do váhy trofeje 3 kg, po ulovení pěti kusů zvěře se jim za každý další ulovený kus vrací část peněz zpět. Tento systém zpřístupňuje myslivost širokým vrstvám obyvatel a současně motivuje k aktivnímu lovu. Velice překvapivý byl jeho

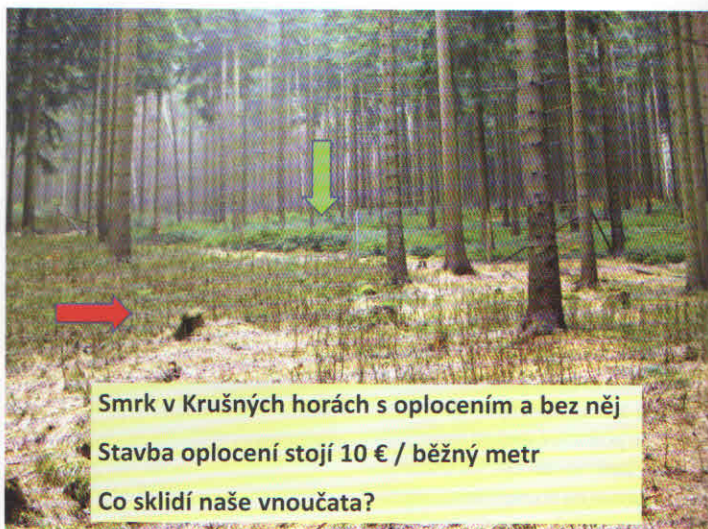
graf početních stavů zvěře v Sasku vycházející ze zpětných propočtů, který ukazoval výrazný nárůst početních stavů od roku 1966 dosud.

Autor tohoto článku, který je lesním správcem městských lesů Boží Dar, ve své přednášce „Přechod k nepasečnému hospodaření v oblasti pod tlakem zvěře“ představil výsledky dvacetiletého úsilí o přechod k lesu bližšímu přírodě v souvislosti s vlivem zvěře a tím danými limity i nutností nákladově náročných opatření. Dále prezentoval praktické zkušenosti s jednotlivými ochrannými opatřeními a jejich účinnost.

Po obědě následovala půldenní exkurze v městských lesích Boží Dar. Na první zastávce byl ukázán stav lesa, ke kterému by přírodě blízké hospodaření mělo vést: na co nejmenší ploše různě staré dřeviny, různé druhy dřevin, veškeré procesy probíhají samovolně a jedinou prací lesníka je těžba silných stromů ve výši odpovídající přírůstu. Druhá zastávka byla věnována různým strategiím vnášení dřevin přirozené dřevinné skladby, třetí se týkala šetrné těžební technologie mezi individuálními ochranami. Na poslední zastávce byly prezentovány silně loupáný smrkový porost a různá obranná opatření.

Přednosti smíšených lesů

Nelichotivé srovnání

dva přístupy k lesu i zvěři

Druhý den proběhla celodenní exkurze na území lesní správy Eibenstock v Sasku. Na pěti zastávkách byly prezentovány výsledky soustavné dvacetileté práce. Účastníci byli ohromeni rozsahem jedlových i bukových podsadeb, které odrůstají bez ochrany proti zvěři, i vznikajícími strukturami lesa trvale plně tvořivého (Dauerwaldu).

Velice zajímavá byla na datech doložená souvislost mezi stavem lesního ekosystému a celkovou výší odstřelu zvěře. V 90. letech při pohledu do spodních pater lesa převládala hnědá barva, kdežto dnes je les zelený s rostoucí bylinnou vegetací i dřevinami v podrostu. Celková výše odstřelu zvěře v roce 1992 byla na lesní správě Eibenstock kolem 1 100 kusů spárkaté zvěře (asi 600 ks jelení a 500 ks srnčí), kdežto dnes se loví 100 ks zvěře jelení, 200 ks zvěře černé a téměř 700 ks zvěře srnčí s rostoucí tendencí. Celková výše odstřelu je tedy téměř stejná, ale na rozdíl od 90. let s minimálními škodami na lese i biodiverzitě. Během uplynulých dvaceti let byly stavy zvěře upraveny tak, aby mohly bez poškození odrůst vysázené jedle, buky a javory. Díky tomu se úživnost lesa zásadně zvýšila – dnes je les schopen uživit v absolutních počtech obdobné množství zvěře, ovšem bez výraznějšího poškození. Je tedy možno říci, že prezentovaný způsob hospodaření s lesem i zvěří vede v konečném důsledku

i k lepšímu mysliveckému využití.

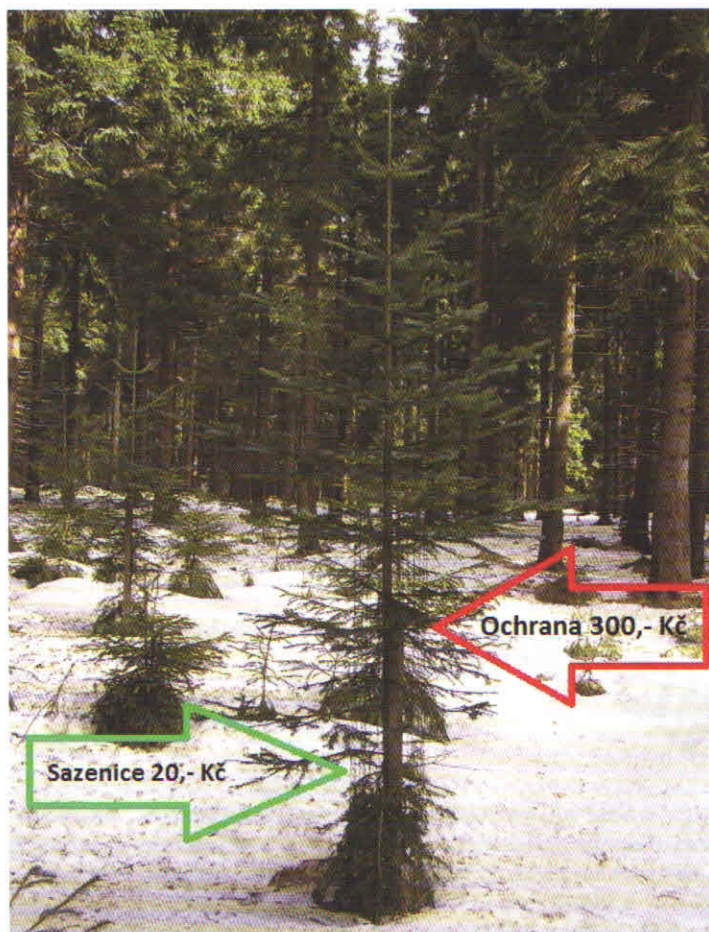
V lesích lesní správy Eibenstock, která je v úspěšnosti přestavby lesa výjimečná i v evropském měřítku, si, doufám, většina z nás jasně uvědomila, že na většině rozlohy (nejen) Krušných hor nejsme kvůli nezvládnutým stavům jelení zvěře schopni efektivně reagovat na klimatickou změnu. Zkusíme s tím něco udělat, nebo opožděné řešení tohoto narůstajícího problému ponecháme na našich dětech a vnoučatech?

Změní něco připravovaná novela zákona o myslivosti?

S největší pravděpodobností ne. Tvůrci novely se snažili najít střední cestu a podle mého názoru je to v současné době maximum možného. Zadání ministerstva zemědělství bylo: snížení škod zvěří, nezlikvidovat lidovou myslivost a nezmenšovat minimální výměru honitby.

Jako správce lesa bych uvítal radikální změnu systému provozování myslivosti a zavedení saského systému, jak je popsáno výše. To by umožnilo odstranění jednoho paragrafu současného znění zákona, který však navrhovaná novela nechává bez povšimnutí.

Bohužel je to zřejmě politicky neprůchodné, honitby s vysokou zvěří mají pronajaté převážně lidé s vlivem a peněží – systém zůstává i nadále nastaven tak, že myslivost je předmětem obchodu. Většině

Individuální ochrana jedle

běžných lidových myslivců saský systém nikdo nevysvětlil, a ti si proto nedovedou představit jinou formu než nájem honitby, kdy jsou v podstatě „otloukánky“ – systémem jsou donuceni vykazovat

smyslená čísla, ale mají pocit, že honitba je jejich. Sto tisíc myslivců si žádná politická strana nedovolí rozzlobit.

A jaký osud čeká navrhovanou novelu zákona, která problém škod

Hospodářské důsledky příliš vysokých stavů spárkaté zvěře pro vlastníky lesů

Příjem

ca. 30 €/ha nájem honitby

Kdo bude bilancovat?

Výdaje

104 €/ha škody zvěří
+ 10 €/bm za oplocenky
+ 12–94 €/ha nárůst rizika díky ochuzení dřevinné skladby
+ milionové škody loupáním...

Různé kvality životního prostředí

Hospodářské důsledky vysokých stavů zvěře

Smrk poškozený loupáním: ztráta na zpeněžení 1 000 Kč na 1 stromě

sice nevyřeší, ale může při vhodné aplikaci pomoci je snížit? Bohužel stanoviska všech aktérů myslivosti jsou tak vyhraněná, že nejsou schopni přijmout kompromis. Myslivcům se nelíbí možnost pokut za neplnění plánu lovu. Vlastníkům lesů se nelíbí, že pokud si myslivci splní své povinnosti, tak nebudou muset platit škody. Zemědělcům se nelíbí nedotknutelnost současných honiteb, navíc si svůj problém s divočáky v tichosti vyřešili veterinárním zákonem.

V zásadě všem vyhovuje současný stav hry s vymyšlenými

číslky bez efektivního kontrolního mechanismu a omezení vstupu do lesa je jen mediálně zajímavá záminka. Obávám se, že návrh novely, sice nedokonalý, ale v mnohém lepší než současný znění zákona, bude v parlamentu všemi zájmovými skupinami svorně odmítnut.

Situace je o to horší, že před lesníky této generace stojí úkol přípravy dřevinné skladby lesů na probíhající klimatickou změnu, což vysoké stavy spárkaté zvěře v mnohých oblastech znemožňují.

Karel Picura

Pašeráctví a pytláctví ze vzpomínek pamětníků

Pašeráctví a pytláctví bylo asi odnepaměti existenčním doplňkem života obyvatel Krušnohoří žijících „na hranici“. Mnoho příběhů z této oblasti se vyprávělo, tradovalo a přenášelo z generace na generaci, než časem upadlo do zapomnění. A tak i náš seriál zveřejněný v předchozích vydáních *Luftu* (č. 9 a 10/2016) uzavíráme několika střípky ze vzpomínek pamětníků.

Za habsburské monarchie a za 1. československé republiky pytlákům nahrávala i legislativa. Vlastnictví střelné zbraně bylo s výjimkou několika málo zakázaných zbraní legální a na svém vlastním oploceném pozemku mohl vlastník volně lovit. To pytlákům poskytovalo ideální krytí. Pokud je nikdo nechytil přímo při činu, nemuseli korist ani moc schovávat a hájili se tím, že zvěř ulovili na svém pozemku. Slyšel jsem o případu, kdy se sedlák chlubil trofejí kapitálního jelena, kterého údajně zastřelil na svém pozemku. Hajný zůřil, protože i jemu bylo jasné, že to bylo jinak, ale dokázat to nemohl.

Našli se i tací, kteří se svým „femeslem“ expandovali do zahraničí. V kronice četnické stanice v Kraslicích, zpřístupněné na internetové stránce www.porta-fontium.cz, se v zápisu ze 13. 4. 1927 uvádí: „O 20. hodině srazili se službu konající saští celníci Walter Kraft a Karl Steiger z Erlbachu v lese u saské obce Lands-

gemeinde 1 km od státní hranice s tlupou neznámých pytláků a při přestřelce mezi nimi vzniklé byl úředník Kraft dvěma ranami z lovecké pušky těžce poraněn. Jako pachatelé byli četnickou stanicí v Kirchbergu vypátráni bratři Jan, Antonín a Josef Lejko a jejich otec Jiří Lejko z Počátek. Všichni byli zatčeni a předání okresními soudy v Kraslicích.“

Občas si prý střelil i můj praděda. Nebyl členem žádné bandy ani drze netvrdil, že zvěř střelil na svém pozemku. Měl starou předovku, což nebylo nezákonné. Nosit ji do lesa už nezákonné bylo, ale když se schovala pod kabát... Do dnešních dnů se bohužel nedochovala. Ani nevím, jak často praděda do lesa chodil a zda se na nějakou zvěř specializoval, vím jen, že se tím moc nechlubil. Když si po jedné jeho noční výpravě jedna z mých prarodiček jako malá holka odcházela hrát k sousedům, instruovali ji, aby tam v žádném případě neřikala, že táta přinesl zajíce. Pokyn do puntíku splni-

Krušnohorský pytlák na kresbě E. Henselera